

Original Article

นิพนธ์ต้นฉบับ

ภาวะการเจ็บป่วยและความรุนแรงของโรคจากการทำงานในเกษตรกรปลูกพืชไร่จังหวัดนครพนม
ILLNESS AND SEVERITY OF WORK- RELATED DISEASES AMONG CROPS FARMERS IN
NAKHON PHANOM PROVINCE

ขวัญชัย ประเสริฐยิ่ง*
Khwanchai Prasertyin*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบย้อนหลัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุบัติการณ์ ความชุกและการเสียชีวิตจากการป่วยของ 6 กลุ่มโรคจากการทำงานในเกษตรกรปลูกพืชไร่ จังหวัดนครพนม กลุ่มศึกษาเป็นเกษตรกรปลูกพืชไร่ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดนครพนม ระหว่าง วันที่ 1 ตุลาคม 2555 ถึง 30 กันยายน 2559 จำนวน 30,550 ราย และใช้ฐานข้อมูลสุขภาพของสำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดนครพนม ในช่วงเวลา 5 ปีดังกล่าวเพื่อทำการวิเคราะห์อุบัติการณ์ ความชุก อัตราป่วยตาย การเสียชีวิตและแนวโน้มของการเจ็บป่วยในแต่ละกลุ่มโรคจากการทำงาน แสดงอัตราอุบัติการณ์ อัตราความ ชุกและค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (95%CI) ผลการศึกษา พบว่า มีเกษตรกรปลูกพืชไร่เข้ารับบริการ สถานบริการสาธารณสุข จำนวน 25,523 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.55 มีอัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง 4 : 6 มีอายุเฉลี่ย 45.02 ปี (SD = 9.92, min = 31, max = 64) พบอุบัติการณ์ของการเกิดโรคใน 5 ปีที่ผ่านมา สูงสุด คือ กลุ่มโรคทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อพบอุบัติการณ์ ร้อยละ 39.18 (95%CI : 38.62-39.74) ความชุกร้อยละ 4.22, 15.69, 21.90, 22.10 และ 18.20 รองลงมา คือ กลุ่มโรคเหตุทางกายภาพอุบัติการณ์ พบร้อยละ 20.50 (95%CI : 20.03-20.96) ความชุก ร้อยละ 1.84, 10.34, 34.76, 8.45 และ 4.31 กลุ่มโรค ผิวหนังอุบัติการณ์พบ ร้อยละ 6.22 (95%CI : 5.95-6.50) ความชุก ร้อยละ 0.11, 1.12, 2.22, 3.11 และ 1.27 กลุ่มโรคปอดและระบบทางเดินหายใจ อุบัติการณ์พบ ร้อยละ 4.05 (95%CI : 3.82-4.27) ความชุก ร้อย ละ 0.03, 0.66, 1.18, 1.84, 0.93 และ 4.63 กลุ่มโรคติดเชื้อและพิษจากพืชและสัตว์อุบัติการณ์พบ ร้อยละ 3.52 (95%CI : 3.31-3.73) ความชุก ร้อยละ 0.04, 0.62, 1.27, 1.36, 0.43 และ 3.72 กลุ่มโรคพิษจาก สารเคมีทางการเกษตรอุบัติการณ์พบ ร้อยละ 0.37 (95%CI : 0.30-0.44) ความชุก ร้อยละ 0.07, 0.15, 0.13, 0.09, 0.15 และ 0.60 ตามลำดับ จากการศึกษายังพบว่า สาเหตุของการตายสูงสุดพบในกลุ่มโรคปอดและ ระบบทางเดินหายใจมีอัตราการป่วยตายสูงสุดมากเป็นอันดับ 1 ถึงร้อยละ 40.00 ในปี พ.ศ. 2555 และสูง เรื่อยมาเป็นอันดับ 1 มาโดยตลอด แต่ในปี พ.ศ.2559 พบว่า มีอัตราป่วยตายลดลงคิดเป็นร้อยละ 2.82 แต่ ทั้งนี้ยังคงสูงเป็นอันดับ 1 ใน 6 กลุ่มโรคที่เกิดจากการทำงานอยู่เหมือนเดิมและมีแนวโน้มการเกิดโรคจากการ ทำงานที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ในทุกปีของอีก 5 ปีข้างหน้า

* แพทยศาสตรบัณฑิต สาขาเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงสาธารณสุขศาสตร์ กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลนครพนม
270 ถ.อภิบาลัญญา ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครพนม 48000
E-mail: excellent1669@gmail.com, โทร ; 092-753-9820

ดังนั้นจึงควรส่งเสริมกิจกรรมด้านดูแลสุขภาพของเกษตรกรกลุ่มเพาะปลูกและการรายงานอุบัติการณ์ของโรคจากการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความตระหนักถึงอันตรายจากการทำงาน ขนาดของปัญหาและการป้องกันโรคจากการทำงาน โดยสนับสนุนเชิงรุกด้านการค้นหาความเสี่ยงและการอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อลดอัตราการป่วยและการตายด้วยโรคจากการทำงานในเกษตรกรกลุ่มเพาะปลูกต่อไป

Abstracts

This research was a (cross-sectional study) with the aim to investigate the incidence and prevalence of six groups of work-related diseases among crops farmers in Nakhon Phanom Province. Subjects were 30,550 crops farmers registered to the Office of Agriculture and Cooperatives Nakhon Phanom province between October 1, 2012 and September 30, 2016. Health data set from Nakhon Phanom Provincial Health Office was used to describe the incidence rate and prevalence rate of work-related diseases in each type of diseases at the 95% confidence interval (95%CI). The study indicated that there were 25,523 farmers in the field. The average age was 45.02 years (SD = 9.92; min = 31, max = 64). Work-related musculoskeletal diseases had the highest incidence in the past 5 years among all 6 types of diseases, the incidence was 39.18% (95%CI : 38.62-39.74). Prevalence rates were 1.84%, 10.34%, 34.76%, 8.45% and 4.31% respectively. The incidence of dermatitis was 6.22% (95% CI: 5.95-6.50), the prevalence was 0.11%, 1.12%, 2.22%, 3.11% and 1.27%, respectively. Pulmonary and respiratory diseases Incidence was 4.05% (95% CI : 3.82-4.27), the prevalence was 0.03%, 0.66%, 1.18%, 1.84%, 0.93% and 4.63% respectively. Incidence of infection was 3.52% (95% CI : 3.31-3.73). The prevalence was 0.04%, 0.62%, 1.27%, 1.36%, 0.43% and 3.72% respectively. The incidence was 0.37% (95% CI : 0.30-0.44). The prevalence was 0.07%, 0.15%, 0.13%, 0.09%, 0.15% and 0.60%, respectively. The highest mortality was found in pulmonary and respiratory diseases. The highest mortality was found in pulmonary respiratory diseases at 40% in 2012 and continued being the highest mortality in later years. However, in the year 2016, the morbidity rate was reduced to 2.82%. However, it remains the number one among the six groups of diseases that are caused by the same work and tendency of disease from. Higher work every year in the next 5 years.

It is therefore recommended to promote the health care activities of crops farmers and to report incidences of work-related illnesses in order to raise awareness of workplace hazards. The size of the problem and the prevention of work-related diseases. Proactive advocacy for vulnerable people and training on occupational health and safety. This is to reduce the morbidity and mortality rates associated with working in farmer groups.

คำสำคัญ : อุบัติการณ์, , ความชุก, อัตราป่วยตาย, โรคจากการทำงาน, เกษตรกรปลูกพืชไร่

Keywords: incidence, prevalence, fatality rate, work-related of diseases, crops farmers

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงทำการเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก แต่จากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่ทางการเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกษตรกรเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หันมาใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรมแทนและเพิ่มมากขึ้นเพื่อกำจัดศัตรูพืช แมลง วัชพืชต่างๆ ในการเพิ่มผลผลิตรวมไปถึงการเร่งผลผลิตให้ออกทันความต้องการ จากข้อมูลการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตรในปี พ.ศ. 2553 พบว่ามูลค่าการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตรเป็น 17,956 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2558 มูลค่าการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น 19,326 ล้านบาท¹ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อรายที่เพิ่มขึ้นทั้งต่อตัวเกษตรกรผู้ปลูกผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมตามมาได้

จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีการใช้สารเคมีทางการเกษตร มีประชากรทั้งสิ้น 510,052 ราย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรกรรม เช่น ปลูกอ้อย ปลูกมัน ทำสวน ทำนาโดยมีเกษตรกรจำนวน 140,549 ราย ซึ่งเกษตรกรปลูกพืชไร่มากกว่า 1 ใน 3 ของประชากรจังหวัด² อีกทั้งในแต่ละปีมีการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตรมากติดอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศที่มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรสูง¹ ผลของการตรวจคัดกรองสารเคมีในเลือดของเกษตรกร ปีงบประมาณ 2556 อายุระหว่าง 15-80 ปี ในเขตจังหวัดนครพนมพบผลเลือดอยู่ในระดับเสี่ยงและไม่ปลอดภัยทั้งหมด 4,024 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.65 จากจำนวนตรวจคัดกรองทั้งหมด 9,217 ราย³ โดยพบว่าปัญหาทางสุขภาพ คือ โรคหนังเน่า (necrotizing fasciitis) เป็นอันดับ 1 ของจังหวัดโดยพบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ถึง ปี พ.ศ. 2556 มีการเสียชีวิตปีละ 7-10 คนส่วนใหญ่ให้ประวัติก่อนการป่วยว่ามีบาดแผลบริเวณที่ขาหรือเท้าแล้วไปสัมผัสบริเวณที่มีการใช้

สารเคมีทางการเกษตรและพบว่าผู้ป่วยได้รับพิษเฉียบพลันจากการสัมผัสสารเคมี มีตั้งแต่อาการวิงเวียน มีผื่นคัน มีการติดเชื้ออย่างรุนแรงโดยเฉพาะบริเวณเท้าและขา³

ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรได้รับผลกระทบสุขภาพทำให้เกิดการป่วยต้องเข้ารับการรักษา แต่ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงการจำแนกว่าเป็นเกษตรกรกลุ่มใดหรือพืชไร่หรือไม่ อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกโรคจากการทำงานในการเกษตรยังไม่มีการเผยแพร่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาภาวะการเจ็บป่วยและความรุนแรงของโรคจากการทำงานของเกษตรกรปลูกพืชไร่จังหวัดนครพนม เพื่อทราบถึงอุบัติการณ์ ความชุก แนวโน้ม ของการเจ็บป่วยในเกษตรกรปลูกพืชไร่ในพื้นที่จังหวัดนครพนม อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลทางสุขภาพของเกษตรกรเชื่อมโยงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเจ็บป่วยจากการทำงานและใช้เป็นฐานข้อมูลการเฝ้าระวังโรคจากการทำงานประกอบอาชีพของเกษตรกรในอนาคตต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอุบัติการณ์ ความชุก และอัตราการเสียชีวิตของการเจ็บป่วยใน 6 กลุ่มโรคจากการทำงานของเกษตรกรปลูกพืชไร่ จังหวัดนครพนมในแต่ละปีและในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาโดยจำแนกตามกลุ่มรหัสโรค

วิธีการดำเนินการวิจัย

- รูปแบบการศึกษาเป็นการศึกษาแบบย้อนหลัง (Cross-sectional study)

- ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรปลูกพืชไร่ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดนครพนม จำนวน 30,550 ราย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2555 ถึง 30 กันยายน 2559 โดยในการศึกษาครั้งนี้เป็นการใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลสุขภาพ จึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดโดยใช้ข้อมูลประชากรของ

เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนในสำนักงานเกษตรและ
สหกรณ์ในจังหวัดนครพนมทุกราย

- ความครบถ้วนของข้อมูลในฐานข้อมูล
ที่นำมาศึกษาเท่ากับ ร้อยละ 90

- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ใช้แบบ
บันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้นโดยทำการคัดลอกข้อมูล
จากฐานข้อมูลสุขภาพ 43 แฟ้ม ของสำนักงาน
สาธารณสุขจังหวัดนครพนม โดยพิจารณาจากระหัส
ICD10 (International classification of
diseases version 10) ของ 6 กลุ่มโรคตามการให้
รหัสโรคของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข⁴ ใน
โครงการศึกษาระบบข้อมูลทางด้านอาชีวอนามัย
และสิ่งแวดล้อม

- สถิติที่ใช้เป็นสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่า
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด-
สูงสุด

- สถิติอนุมาน ได้แก่ การรายงานค่า
ร้อยละของอุบัติการณ์ของโรคควบคู่กับค่าช่วง
เชื่อมั่น ร้อยละ 95 (95%CI)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรปลูกพืชไร่
จังหวัดนครพนม ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตร
และสหกรณ์ จังหวัดนครพนม ตั้งแต่ 1 ตุลาคม
2555 ถึง 30 กันยายน 2559 มีจำนวนทั้งหมด
30,550 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ
59.08 มีอายุเฉลี่ย 45.03 ปี อายุต่ำสุด 31 ปี อายุ
สูงสุด 64 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.91 การศึกษา
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 91.41 มีสถาน-
ภาพเป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 52.13 มีพื้นที่ปลูก
เฉลี่ย 18.07 ไร่ น้อยสุด 1 ไร่ มากที่สุด 250 ไร่ ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.53 ชนิดพืชที่ปลูกส่วนมาก
ปลูกอ้อย คิดเป็นร้อยละ 50.93 และพืชที่ปลูก
น้อยสุด คือ ยางพารา คิดเป็นร้อยละ 3.22 ซึ่ง
รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ของลักษณะประชากรเกษตรกรปลูกพืชไร่ จังหวัดนครพนม

ลักษณะของประชากร	จำนวน (n= 30,550 คน)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	12,500	40.92
- หญิง	18,050	59.08
อายุ		
30 – 34 ปี	4,635	15.17
35 – 39 ปี	7,122	23.31
40 – 44 ปี	4,938	16.16
45 – 49 ปี	4,035	13.21
50 – 54 ปี	2,400	7.86
55 – 59 ปี	3,715	12.16
>60 ปี	3,705	12.13
สถานภาพ		
โสด	2,135	6.99
คู่	12,363	40.47
ม่าย	15,926	52.13
หย่า	78	0.26
แยก	48	0.16
ประเภทของพืชไร่ที่ปลูก (คน)		
มันสำปะหลัง	3,118	10.21
อ้อย	15,560	50.93
ข้าวโพด	9,510	31.13
ยางพารา	984	3.22
ถั่วเหลือง	1,378	4.51
ผลผลิตเฉลี่ยต่อปี(ตัน)		
≤10 ตัน	4,789	15.70
11 – 20 ตัน	2,132	6.99
21 - 30 ตัน	2,079	6.82
31 – 40 ตัน	2,054	6.74
41- 50 ตัน	2,491	8.17

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ของลักษณะประชากรเกษตรกรปลูกพืชไร่ จังหวัดนครพนม (ต่อ)

ลักษณะของประชากร	จำนวน (n= 30,550 คน)	ร้อยละ
ผลผลิตเฉลี่ย 87.57 (S.D. = 152.83) ตัน Min = 0.002 ตัน Max = 10,800 ตัน		
รายได้เฉลี่ยต่อปี(บาท)		
<50,000 บาท	13,639	44.64
50,001 – 100,000 บาท	8,879	29.06
100,001 -150,000 บาท	3,686	12.07
150,001 -200,000 บาท	2,116	6.93
>200,000 บาท	2,230	7.30
รายได้ของเกษตรกรปลูกพืชไร่เฉลี่ย 86,272.29 (93,005.51) บาท Min= 10,000 บาท Max= 1,000,000 บาท		

อุบัติการณ์ของการเจ็บป่วยจากการทำงานของเกษตรกรปลูกพืชไร่ จังหวัดนครพนม

จากการศึกษาอุบัติการณ์การเจ็บป่วยใน 6 กลุ่มโรค พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2559 ในกลุ่มกลุ่มโรคสารเคมีทางการเกษตรและสารเคมีอื่นๆ มีผู้ป่วยรายใหม่ทั้งหมด 113 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.37 (95%CI:0.30-0.44) กลุ่มโรคทางกายภาพ มีผู้ป่วยรายใหม่ทั้งสิ้น 6,253 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.50 (95%CI:20.03-20.96) กลุ่มโรคติดเชื้อและพิษจากพืชและสัตว์ มีผู้ป่วยรายใหม่เกิดขึ้นทั้งหมด 1,075 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.52 (95%CI:3.31-3.73) กลุ่มโรคปอดและระบบทางเดินหายใจมีผู้ป่วยรายใหม่เกิดขึ้นทั้งหมด 1,235 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.05 (95%CI:3.82-4.27) กลุ่มโรคผิวหนัง มีผู้ป่วยรายใหม่เกิดขึ้นทั้งสิ้น 1,899 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.22 (95%CI:5.95-6.50) และกลุ่มโรคโครงร่างและระบบกล้ามเนื้อ มีผู้ป่วยรายใหม่เกิดขึ้นทั้งสิ้น 11,954 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.19 (95%CI:38.62-39.74) ซึ่งพบว่ากลุ่มโรคนี้มีค่าอุบัติการณ์สูงสุดเมื่อเทียบกับโรคกลุ่มอื่นๆ และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ดังแสดงในภาพที่ 1 ซึ่งรายละเอียดของโรคทุกกลุ่มแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าอุบัติการณ์ ใน 6 กลุ่มโรคที่เกิดจากการทำงานของเกษตรกรปลูกพืชไร่

กลุ่มโรค/พ.ศ.	2555 n(%)	2556 n(%)	2557 n(%)	2558 n(%)	2559 n(%)	รวม n(%)	95%CI
กลุ่มสารเคมีฯ	13 (0.04)	39 (0.13)	27 (0.09)	15 (0.05)	19 (0.06)	113 (0.37) ⁶	0.30- 0.44
กลุ่มกายภาพ	547 (1.79)	1,981 (6.49)	2,190 (7.18)	978 (3.21)	557 (1.83)	6,253 (20.50) ²	20.03- 20.96
กลุ่มติดเชื้อฯ	5 (0.02)	176 (0.58)	380 (1.25)	398 (1.31)	116 (0.38)	1,075 (3.52) ⁵	3.31- 3.73
กลุ่มโรคปอดฯ	4 (0.02)	191 (0.63)	347 (1.14)	529 (1.73)	164 (0.54)	1,235 (4.05) ⁴	3.82- 4.27
กลุ่มผิวหนังฯ	0 (0)	324 (1.06)	557 (1.83)	697 (2.29)	321 (1.05)	1,899 (6.22) ³	5.95- 6.50
กลุ่มโครงสร้างฯ	595 (1.95)	2,195 (7.19)	3,041 (9.97)	3,371 (11.05)	2,753 (9.04)	11,955 (39.19) ¹	38.62- 39.74
รวม	1,164 (3.81)	4,906 (16.07)	6,542 (21.44)	5,988 (19.63)	3,930 (12.90)	22,530 (73.85)	73.35- 74.35

*** n = จำนวนผู้ป่วย , % = ร้อยละของจำนวนผู้ป่วย

ความชุกของการเจ็บป่วยจากการทำงานของเกษตรกรปลูกพืชไร่ จังหวัดนครพนม

จากการศึกษาวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มโรคที่มีค่าความชุกของการเจ็บป่วยสูงสุด 3 อันดับกลุ่มโรคแรก คือ อันดับ 1 กลุ่มโรคระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ร้อยละ 4.22 อันดับ 2 กลุ่มโรคเหตุทางกายภาพ ร้อยละ 1.84 และอันดับ 3 กลุ่มโรคผิวหนัง ร้อยละ 0.11 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา จำนวนความชุกของแต่ละกลุ่มโรคนั้นมีลักษณะลดลงอย่างเห็นได้ชัดรายละเอียดจะแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความชุกของการเจ็บป่วยจากโรคที่เกิดจากการทำงานใน 6 กลุ่มโรค

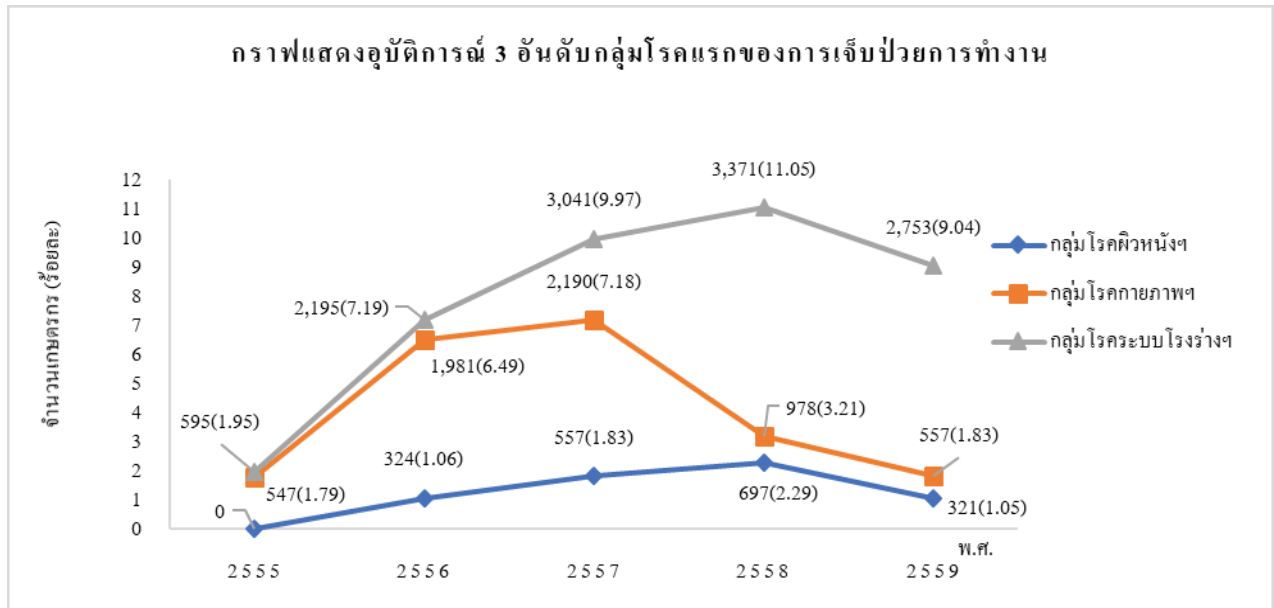
กลุ่มโรค	พ.ศ.					รวม
	2555	2556	2557	2558	2559	
	n(%)	n(%)	n(%)	n(%)	n(%)	n(%)
กลุ่มพิษสารเคมีฯ	21(0.07)	47(0.15)	39(0.13)	28(0.09)	47(0.15)	182(0.60) ⁶
กลุ่มเหตุกายภาพฯ	563(1.84)	3,156(10.34)	10,605(34.76)	2,578(8.45)	1,314(4.31)	18,216(59.71) ²
กลุ่มโรคติดเชื้อฯ	13(0.04)	190(0.62)	387(1.27)	414(1.36)	131(0.43)	1,135(3.72) ⁵
กลุ่มโรคปอดฯ	10(0.03)	200(0.66)	360(1.18)	560(1.84)	284(0.93)	1,414(4.63) ⁴
กลุ่มโรคผิวหนังฯ	35(0.11)	341(1.12)	676(2.22)	947(3.11)	386(1.27)	2,385(7.82) ³
กลุ่มโรคระบบโครงร่างฯ	1,290(4.22)	4,789(15.69)	6,682(21.90)	6,741(22.10)	5,545(18.20)	25,047(82.10) ¹

หมายเหตุ ^{1,2,3} หมายถึง กลุ่มโรคมีค่าความชุกของการเจ็บป่วยสูงสุดอันดับ 1,2,3
n(%) หมายถึง n = จำนวนผู้ป่วย , % = ร้อยละของจำนวนผู้ป่วย

ด้านการเสียชีวิตของเกษตรกรเนื่องจากการเจ็บป่วยจากการทำงาน พบสูงสุดในกลุ่มโรคปอดและทางเดินหายใจ และรองลงมา คือ โรคติดเชื้อรวมพิษจากสัตว์และพืช และโรคทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อตามลำดับ ดังแสดงใน

ตารางที่ 3 เมื่อวิเคราะห์ค่าพยากรณ์อุบัติการณ์ของการเจ็บป่วยจากการทำงาน พบว่า แนวโน้มของอุบัติการณ์การเกิดโรคจากการทำงานที่สูงขึ้นทุกปี

ภาพที่ 1 อุบัติการณ์ 3 อันดับกลุ่มโรคแรกของการเจ็บป่วยจากการทำงาน

ตารางที่ 4 ความรุนแรงของโรคจากการทำงาน (Fatality Rate) ใน 6 กลุ่มโรคของเกษตรกรปลูกพืชไร่

กลุ่มโรค/พ.ศ.	2555 n(CFR)	2556 n(CFR)	2557 n(CFR)	2558 n(CFR)	2559 n(CFR)
กลุ่มพิษสารเคมีฯ	-	-	-	1(3.57)	4(8.51)
กลุ่มเหตุกายภาพฯ	1(0.18)	-	-	-	1(0.08)
กลุ่มโรคติดเชื้อฯ	2(15.38)	2(1.05)	-	2(0.48)	8(6.11)
กลุ่มโรคปอดฯ	4(40.00)	17(8.50)	10(2.78)	8(1.43)	8(2.82)
กลุ่มโรคผิวหนังฯ	1(2.86)	-	-	-	4(1.04)
กลุ่มโรคระบบโครงร่างฯ	1(0.08)	-	-	2(0.03)	3(0.05)

บทวิจารณ์

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรปลูกพืชไร่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.08 มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 45.03 ปี โดยส่วนมากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนมีการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินส่วนมากแล้วจะเป็นพื้นที่ ส.ป.ก. คิดเป็นร้อยละ 52.13 ของประเภทการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้งหมดซึ่งพืชส่วนใหญ่ที่มีการปลูก ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง ยางพาราและข้าวมีพื้นที่ปลูกพืชไร่เฉลี่ยอยู่ที่ 17.56 ไร่ มีผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 87.57 ตัน สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ที่ 86,272.29 บาท

ต่อปี จากการศึกษาการเจ็บป่วยในแต่ละกลุ่มโรค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2559 พบว่า อุบัติการณ์ ความชุก อัตราป่วย และแนวโน้มของการเจ็บป่วยจากการทำงานของเกษตรกรปลูกพืชไร่ในกลุ่มโรคระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อมีค่าอุบัติการณ์และความชุกของการเจ็บป่วยสูงสุดเป็นอันดับ 1 โดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรจะป่วยด้วยโรคปวดหลัง ส่วนล่าง ปวดคอ ปวดแขนปวดขา กล้ามเนื้ออักเสบ แต่ในกลุ่มโรคนี้ก็กลับพบว่ามีอัตราการตายที่ต่ำซึ่งเป็นไปได้ว่าการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับระบบ

โครงสร้างและกล้ามเนื้อนั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพเพียงเล็กน้อยที่อาจทำให้เกิดการเสียชีวิตได้ โดยสาเหตุของการเจ็บป่วยมาจากการทำงานที่ผิดท่าและมีการทำงานในท่าที่ซ้ำซากจึงทำให้เกิดการเจ็บป่วยได้สอดคล้องกับการศึกษาของ จิตติชญา ฉลาดล้ำ และพิมพ์ลดา อนันต์สิริเกษม⁵ ที่ศึกษาถึงการบาดเจ็บทางระบบโครงสร้างและกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานพบว่าการทำงานในท่าทางที่ซ้ำซากส่งผลกระทบต่ออาการบาดเจ็บของระบบโครงสร้างและกล้ามเนื้อถึง ร้อยละ 74.0

กลุ่มโรคที่มีค่าอุบัติการณ์และความชุกของการเจ็บป่วยสูงรองลงมาเป็นอันดับที่ 2 คือ กลุ่มโรคทางกายภาพซึ่งจากการศึกษา พบว่ามีแนวโน้มของการเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคทางกายภาพเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ ปีส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรจะป่วยด้วยโรคหมตสตีชั่วคราวเพราะความร้อนแรง เพราะความร้อนจากการขาดเกลือ และหมตสตีเพราะความร้อนจากการขาดน้ำโดยอัตราการตายกลุ่มโรคนี้มีค่าต่ำที่สุดใน 6 กลุ่มโรคสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความร้อนจึงทำให้เกิดการหมตสตีชั่วคราวหรือเกิดจากการทำงานที่หนักเกินไปและอยู่ในที่ที่ร้อนจัด จนทำให้ร่างกายไม่สามารถทนสภาพความร้อนได้จึงทำให้เกิดการหมตสตีไปได้นั่นเองซึ่งหากกลุ่มอาการนี้ปล่อยไว้นานๆ อาจทำให้ร่างกายขาดน้ำ เกลือแร่เป็นจำนวนมากส่งผลให้เสียชีวิตตามมาได้⁶ สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุพิน พันธุ์ชมภู และ อุไรวรรณ อินทร์ม่วง⁷ ที่ได้ศึกษาถึงการประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพของเกษตรกรปลูกแตงโม อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร พบว่า อันตรายจากการคุกคามทางกายภาพ คือ การกระหายน้ำอย่างรุนแรงเสียเหงื่อมากเวลาทำงานและมีอาการปวดแสบปวดร้อนเนื่องจากการทำงานที่อยู่กลางแจ้งตลอดเวลาและไม่มียุอุปกรณ์ป้องกันแสงแดดที่เหมาะสมจนทำให้บางรายเกิดอาการลมแดดได้

แต่กลุ่มโรคปอดและระบบทางเดินหายใจจากการศึกษา พบว่า อัตราการตายในกลุ่มโรคนี้มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ใน 6 กลุ่มโรคที่เกิด

จากการทำงานและยังมีแนวโน้มของการเจ็บป่วยเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ปีพ.ศ. 2556 เป็นต้นมา ซึ่งกลุ่มโรคนี้เกษตรกรเองจะป่วยด้วยโรคหืดในภาวะหอบไม่หยุด โรคปอดอุดกั้นเรื้อรังร่วมกับการติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง ปอดอักเสบจากการแพ้ฝุ่นอินทรีย์ สาเหตุมาจากการทำงานที่ขาดการป้องกันตัวเองที่ถูกต้องและขาดความตระหนักในอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองเมื่อเกิดการเจ็บป่วยสอดคล้องกับการศึกษาของกรรณก พลท้าว และ อุไรวรรณ อินทร์ม่วง⁸ ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกรจากการเพาะปลูกมะเขือเทศ เก็บเมล็ดพันธุ์ บ้านลาดนาเพียง ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า หลังฉีดพ่นยากำจัดศัตรูพืช ผู้ป่วยมีอาการวิงเวียนศีรษะ เหนื่อยง่าย หายใจหอบ และปวดศีรษะ เป็นต้น โดยการป้องกันตัวเองในขณะที่ฉีดพ่นยาใช้เพียงแค่เสื้อผ้าพันหน้าไว้เท่านั้น

เมื่อทำพยากรณ์ด้วยโปรแกรมคำนวณทางคอมพิวเตอร์ พบว่า ในอีก 5 ปี ข้างหน้าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ไปจนถึง พ.ศ. 2564 พบว่า แนวโน้มของอุบัติการณ์ของการเจ็บป่วยใน 6 กลุ่มโรคนี้มีโอกาสเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยซึ่งอาจเป็นเพราะการขยายตัวของพื้นที่ทางการเกษตรพร้อมกับการมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและประสิทธิภาพของสารเคมีทางการเกษตรที่มากขึ้นจึงทำให้มีการนำเทคโนโลยีและสารเคมีต่างๆ เข้ามาใช้ในดำเนินงานทำให้เกษตรกรมีการทำงานที่มากขึ้นเร่งรีบกับผลผลิตและมีโอกาสเสี่ยงต่อการสัมผัสสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายมากขึ้นจนทำให้ร่างกายไม่สามารถทนสภาพไหวก่อให้เกิดการเจ็บป่วยตามมาและป่วยบ่อยขึ้นนั่นเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ สาคร ศรีมุข¹⁰ ที่ได้ศึกษาถึงผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรของไทย พบว่าการใช้สารเคมีที่มีส่วนประกอบเข้มข้นมากขึ้นมีความสัมพันธ์กับการเจ็บป่วย ได้แก่ วิงเวียน ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน มีผื่นคันตามร่างกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ P-value = 0.03 (95%CI:

4.41-7.86)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 เสนอแนะเรื่องการสร้างมาตรการส่งเสริม ป้องกันการเจ็บป่วยด้านระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อเนื่องจากการทำงานให้กลุ่มเกษตรกรปลูกพืชไร่เพื่อให้เกษตรกรได้รับทราบถึงปัญหาสุขภาพของตัวเอง และหลักการการทำงานที่ถูกต้องตามหลักการยศาสตร์

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. เทศบาล รพ.สต. โรงพยาบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้คำแนะนำหรือมีการรณรงค์ให้กับเกษตรกรปลูกพืชไร่ในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเพื่อเป็นการป้องกันอันตรายและการเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงาน

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำฐานข้อมูลและรายงานกลุ่มโรคที่เกิดจากการทำงานเพื่อเป็นการเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม

1.4 จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรปลูกพืชไร่เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางการจัดการความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาค้างต่อไป

1.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของการเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงานในแต่ละกลุ่มโรคเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงที่มีผลต่อการเจ็บป่วยของเกษตรกรที่จะนำไปสู่การปรับแก้ปัจจัยเหล่านั้นได้ตรงจุดเพื่อลดการเจ็บป่วยของเกษตรกรปลูกพืชไร่

1.2 ควรศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงานใน 6 กลุ่มโรคทั้งด้านตัวเกษตรกร สังคม เศรษฐกิจในพื้นที่นั้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบเกษตรกรที่ปลอดภัย ถูกหลักการยศาสตร์ และมีความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลงได้ หากไม่ได้รับความเสียสละ ความอนุเคราะห์และน้ำใจจากบุคลากรหลายท่าน ซึ่งไม่อาจนำมากล่าวได้หมดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพนม นายแพทย์ยุทธชัย ตรีสกุล ที่ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ต่อมางานวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม. สถิติการเจ็บป่วยของประชากรจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2555-2559. [ออนไลน์] 2559. [สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2559] จาก <http://nbdatacenter.moph.go.th/jdatarvnter/indexReport.php>
2. สำนักเศรษฐกิจการเกษตร.ปริมาณการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตร ปี 2553-2558. [ออนไลน์] 2558. [สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2559] จาก http://www.oae.go.th/wet_news.php?=&id=13577
3. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.โครงการศึกษาระบบข้อมูลทางด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2557 [ออนไลน์] 2557. [สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2559] จาก <http://kb.hsi.or.th/dspace/handle11228/2938?show=full>
4. จิตติชญา ฉลาดล้ำ และพิมพ์ลดา อนันต์สิริเกษม. การบาดเจ็บทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานและพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยของพนักงานศูนย์บริการให้ข้อมูล. ว.พยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 2554; 27(2): 44-15.
5. กองความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.ความร่อนกับการทำงาน. [ออนไลน์]. 2560. [สืบเมื่อ 5 พฤษภาคม 2560] จาก http://www.oshthai.org/dex.php?option=com_content&view=article

6. ยุพิน พันธุ์ชมภู และ อุไรวรรณ อินทร์ม่วง.
การประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพของเกษตรกร
ปลูกแตงโม อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร.
ว.วิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น. 2555; 5(2): 73-7.
7. กรกนก พลท้าว และ อุไรวรรณ อินทร์ม่วง.
การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร
จากการเพาะปลูกมะเขือเทศเก็บเมล็ดพันธุ์
บ้านลาดนาเพียง ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง
จังหวัดหนองบัวลำภู. ว.วิจัยสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2555; 5(3): 31-8.
8. ชัชวาล กริ่งสันเทียะ และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง.
ผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารสกัดสะเดา
กำจัดแมลงศัตรูพืชในเกษตรกรปลูกผัก
ตำบลหนองหอย อำเภอพระทองคำ จังหวัด
นครราชสีมา. ว.วิชาการสุขภาพภาคประชาชน
ภาคอีสาน. 2552; 23(2): 45-8.
9. สาคร ศรีมุข. ผลกระทบต่อสุขภาพจากการ
ใช้สารเคมีทางการเกษตรของไทย. ว.การ
พยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 2556; 7(3):
31-8.